

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การศึกษา ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลางแบบบูรณาการมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ฯ พร้อมสรุปหาแนวทางในการบริหารจัดการ ด้วยเทคนิคและกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและเหมาะสมเพื่อให้ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญด้านสถาปัตยกรรมเรือนไทยเขตภาคกลาง รวมถึงการศึกษาทัศนคติและความต้องการของกลุ่มผู้เข้าชมที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์ฯ ตลอดจนความคาดหวังการมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการและการดำเนินงานกิจกรรมภายในศูนย์ฯ หรือไม่ และอย่างไร

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมเบื้องต้นเพื่อนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการจัดแสดง การศึกษาทัศนคติความคาดหวังของผู้เข้าชมที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์ฯ ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรตลอดจนการวางแผนงานเบื้องต้นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน โดยแต่ละส่วนสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

จากการศึกษาทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมโดยทั่วไปแล้วพบว่า มีทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมจำนวนมากที่สามารถนำมาเป็นองค์ประกอบเพื่อการจัดแสดงของศูนย์ฯ ได้ โดยแบ่งเป็น 6 หมวด คือ หมวดความรู้พื้นฐานของเรือนไทยภาคกลาง หมวดลักษณะทั่วไปของสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง หมวดเรือนไทยกับแนวคิดแบบภูมิปัญญาไทย หมวดเทคนิคโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมเรือนไทย หมวดเรือนไทยกับวิถีชีวิตและสังคมไทย และหมวดสภาพแวดล้อมกับความผูกพันในเรือนไทย ซึ่งการนำทรัพยากรเหล่านี้มาจัดแสดง สามารถจัดได้ทั้งในรูปแบบตั้งอยู่กับที่ (Static) และประเภทเคลื่อนไหวได้ (Dynamic) เช่น การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ ภาพนิ่ง วีดีโอเทป และการจัดแสดงตามโอกาส นอกจากนี้ยังสามารถนำทรัพยากรมาประยุกต์เพื่อการขายในรูปแบบการจัดทำของที่ระลึก การฝึกอบรมสัมมนา และการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด ได้อีกด้วย

ด้านการศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของผู้เข้าชมที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์ฯ พบว่าส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ มีความสนใจเข้าเยี่ยมชมถ้ามีการจัดสร้างจริง และเมื่อพิจารณาด้านรายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นกลุ่มผู้เข้าชมระดับสูงและมีความรักและสนใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของสถาปัตยกรรมเรือนไทยอย่างแท้จริง

ในส่วนการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ฯ ได้พิจารณาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่

โดยในส่วนการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมการแสดงภายในอาคาร เช่น การจัดนิทรรศการ ห้องปฏิบัติการ (Workshop) เป็นต้น กิจกรรมภายนอกอาคาร ได้แก่ ลานวัฒนธรรม และลานสาธิต และการใช้พื้นที่เฉพาะ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคหิ ความเชื่อ และประเพณี ซึ่งสามารถเลือกสถานที่จัดโดยดูจากกิจกรรมที่กำหนดขึ้น

2. รูปแบบการบริหารและจัดการองค์กร

เป็นการศึกษาในด้านการจัดการ องค์กร และวิเคราะห์ทางการเงิน โดยได้ศึกษาในส่วนที่เป็น แนวคิด การจัดตั้ง การจัดการองค์กรบริหาร โดยเสนอ โครงสร้างองค์กรในรูปแบบบริษัท

3. การศึกษาด้านสถาปัตยกรรม

ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การศึกษาที่ตั้งโครงการและการศึกษาการออกแบบอาคารศูนย์ฯเบื้องต้น ในส่วนการศึกษาพื้นที่ได้พิจารณาเลือกที่ตั้ง 3 แห่ง คือ บริเวณย่านพระราม 9 ย่านฝั่งธนบุรี และย่านรังสิต-นครนายก ซึ่งผลสรุปว่า พื้นที่ย่านรังสิต-นครนายกมีความเหมาะสมที่สุดเนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย การคมนาคมสะดวกและอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร อีกทั้งแวดล้อมด้วยสถาบันการศึกษา มีโครงการที่มีความสัมพันธ์กันซึ่งสามารถเป็นพันธมิตรทางธุรกิจที่ดีได้ในอนาคต และการศึกษาการออกแบบอาคารศูนย์ฯเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบและประเมินการลงทุนด้านสิ่งปลูกสร้างต่างๆ โดยแนวคิดหลักในการออกแบบศูนย์ฯได้พิจารณาใช้รูปแบบอาคารเรือนไทยทั้งในเรือนไทยเดิมและเรือนไทยประยุกต์โดยรยกโครงการทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่เน้นภาพลักษณ์ความเป็นบ้านไทยอย่างชัดเจน

4. การศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐกิจและการเงิน

เป็นการศึกษาวิเคราะห์การลงทุน ที่จะเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ฯ เพราะการศึกษาจะพิจารณาถึงผลตอบแทน (Benefit) และค่าใช้จ่าย (Costs) พร้อมทั้งการพิจารณาถึงผลตอบแทน และการวิเคราะห์การจ่ายลงทุนสำหรับผู้สนใจร่วมทุน

โดยจากการศึกษาพบว่า หากพิจารณาเฉพาะผลตอบแทนทางการเงินแล้ว การลงทุนจัดตั้งศูนย์ฯ ยังเป็นโครงการที่ไม่น่าพอใจและมีความเสี่ยงพอสมควรซึ่งผู้ลงทุนจะต้องใช้นักบริหารที่มีความสามารถ หรือได้รับการสนับสนุนทางด้านการเงินในรูปแบบเงินทุนให้เปล่า หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำมาดำเนินการ แต่เนื่องจากศูนย์ฯมีทรัพยากรที่มีคุณภาพและหลากหลาย หากศูนย์ฯ สามารถดำเนินการบริหารจัดการที่ดี มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ต่อเนื่องด้วยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาแปรรูป

และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มในรูปแบบภัตตาคารร้านอาหารไทย การจัดกิจกรรมแพทย์แผนไทยด้วยการนวดแผนไทย (Spa) ทั้งในรูปแบบการฝึกอบรมและการให้บริการในราคาพิเศษ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Home Stay) การให้เช่าสถานที่จัดงาน จัดการแสดง และจัดกิจกรรมเปิดตัวของหน่วยงานต่างๆ ที่มีแนวคิดเดียวกันกับศูนย์ฯ การร่วมมือกับพันธมิตรและผู้สร้างบ้านเรือนไทยโดยให้ศูนย์ฯ เป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนไทยในราคาพิเศษ ตลอดจนการให้คำปรึกษาเพื่อการออกแบบและจัดสร้างบ้านเรือนไทยทั้งในรูปแบบเรือนไทยเดิมและเรือนไทยประยุกต์ พร้อมทั้งขอความร่วมมือกับสมาคมสถาปนิกสยามหรือหน่วยงานที่สนใจจัดการประกวดออกแบบบ้านเรือนไทยประยุกต์เพื่อนำรูปแบบบ้านดังกล่าวมาออกจำหน่ายให้กับบุคคลที่สนใจทั่วไปในราคาพิเศษ ซึ่งวิธีการนี้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้แล้ว ยังนับเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีโอกาสได้แสดงความสามารถและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมงานทางด้านสถาปัตยกรรมเรือนไทยให้เป็นที่รู้จักได้แพร่หลายยิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายนี้จะสามารถมีกำไรมาทดแทนกิจการของศูนย์ฯ ได้มากขึ้นด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ทางการเงิน ซึ่งคำนวณจากการคาดการณ์สถานะเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 ถึง 2550 ตามความคิดเห็นขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม สรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของศูนย์ฯ ประมาณการทั้งสิ้น 126,447,506 บาท และจะสามารถให้ผลตอบแทนต่อปีได้ไม่น้อยกว่า 18,631,000 บาท และสามารถคืนทุนได้ในระยะเวลาประมาณ 6 ปี กับ 1 เดือน กรณีที่ไม่รวมค่าที่ดิน และจะใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 8 ปี กับ 2 เดือน กรณีที่คำนวณค่าที่ดินด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการคำนวณค่าใช้จ่ายลงทุนซึ่งคำนวณการจ่ายลงทุน ณ ดอกเบี้ยศูนย์เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดทางเลือกสำหรับผู้สนใจลงทุนมากขึ้น จึงได้เสนอแนะการลงทุนในหลากหลายรูปแบบเพื่อการลงทุนที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้จริง โดยข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางที่ศูนย์ฯ สามารถเลือกใช้ในการลงทุน คือ

แนวทางที่ 1 หาแหล่งเงินทุนสนับสนุนทางการเงิน ในรูปเงินลงทุนให้เปล่า

แนวทางที่ 2 เป็นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ในลักษณะดอกเบี้ยต่ำ แต่วิธีการนี้ผู้ลงทุนจะต้องเป็นที่เชื่อถือของสถาบันการเงินดังกล่าว และมีการติดต่อประสานงาน (Connection) กับหน่วยงานดังกล่าวเป็นอย่างดี อีกทั้งต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันสูง

แนวทางที่ 3 หาผู้ร่วมทุน เป็นลักษณะหุ้นส่วน โดยมีเจ้าของหลายราย แบ่งเงินลงทุน และผลกำไรตามสัดส่วนหุ้นที่ถือครอง

แนวทางที่ 4 ลงทุนโดยให้เจ้าของที่ดินร่วมถือหุ้น

แนวทางที่ 5 ดำเนินการลงทุนเช่าซึ่งที่ดินจากเจ้าของพื้นที่ โดยกำหนดระยะเวลาเป็นจำนวนปี

เนื่องจาก ศูนย์ฯ เป็นโครงการขนาดกลางที่ต้องใช้พื้นที่ในการดำเนินการค่อนข้างเยอะ ใช้งบประมาณในการดำเนินการสูง และอาจจะต้องใช้เวลานานในการดำเนินงาน ดังนั้นเพื่อให้โครงการสามารถเกิดขึ้นได้จริงและมีความคุ้มค่า ในการดำเนินงานสามารถแบ่งการลงทุนด้านอาคารสถานที่ออกเป็นส่วนตอนตามระยะเวลาและลำดับความสำคัญของโครงการ ด้วยวิธีการจัดแบ่งพื้นที่การใช้สอย และวางแผนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่สามารถแยกโครงสร้างอาคารและเป็นการก่อสร้างเป็นสัดส่วนเฉพาะ ซึ่งวิธีนี้นับเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนได้เป็นอย่างดี เพราะไม่ต้องระดมเงินลงทุนเป็นจำนวนเงินมหาศาลในครั้งเดียวแต่สามารถทยอยการลงทุนตามลำดับความสำคัญก่อนหลังได้ เพราะวิธีการดังกล่าวนอกจากจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุนแล้ว ยังจะไม่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินงานและทัศนียภาพโดยรวมของโครงการ อีกทั้งโครงการยังคงสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในขณะที่มีการจัดสร้างอาคารใหม่ด้วย

แม้ว่าผลตอบแทนทางการเงินอาจจะไม่น่าพึงพอใจนัก แต่รายได้ที่ได้รับก็สามารถดำเนินการของศูนย์ฯ ได้ ดังนั้น จึงเป็นการคุ้มค่าที่จะลงทุนในโครงการอันทรงคุณค่านี้ เพราะในปัจจุบันยังไม่มีศูนย์บริการทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับบ้านเรือนไทยโดยตรง อีกทั้งศูนย์ฯ นี้ยังสามารถใช้เป็นทั้งศูนย์ธุรกิจและศูนย์การเรียนรู้ มันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์เรือนไทย อีกนัยหนึ่งศูนย์ฯ นี้ยังเป็นแหล่งที่น่าสนใจมากที่สุดแห่งหนึ่ง สำหรับนักท่องเที่ยวหรือบุคคลใดก็ตามที่รักจะศึกษาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่แบบประเพณีไทย ไม่ใช่แค่การศึกษาตัวเรือนเท่านั้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

1. ควรศึกษาความเป็นไปทางการเงิน และทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการในรูปแบบอื่น เช่น การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การลงทุน ซึ่งจะได้การประมาณการรายได้ และจุดคุ้มทุนของการดำเนินโครงการที่มีความเป็นไปได้และถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ดำเนินการศึกษาโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการเดิมซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานคล้ายกับศูนย์ฯ บางส่วนที่มีอยู่เดิม พร้อมต่อยอดในส่วนการจัดกิจกรรมและการดำเนินการทางการตลาดเพิ่มเติม ซึ่งจะส่งผลให้ผลตอบแทนของโครงการที่ได้รับต่างกันด้วย
3. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาพรวมของโครงการที่น่าจะเกิดขึ้น โดยนำมาเป็นต้นแบบเพื่อจัดทำโมเดลในการดำเนินการบริหารจัดการธุรกิจเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นขนาดพื้นที่และการจัดวางอาคาร จึงคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะการบริหารงานและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นประเด็นหลัก ดังนั้นควรจะมีการศึกษาความเป็นไปได้ในด้านการออกแบบและประมาณค่าใช้จ่ายด้านสถาปัตยกรรมด้วย